

бр. 2

С III - 9 142

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 3. ЈАНУАРА 1873.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИТ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

Радоје.

Ал' исти Иво, исти Иво! Је л'?
Удивило л' се? Диван ли је сад?

Иво.

Те образине доле с образа,
Безобразничко дволочије то
Кријомчарску што негује вам срам!
Са лица доле црне личине,
Та рођен образ црњи вам је још!
Зар гори стид још на том образу
Кад покривате личином га том?
Под отим ја л' се коти покровом
Црвено-бледи пијани тек блуд?
Умугнусте л', умугнусте ли сад?
Говор'те Иви, камо ћете ви?

Сви.

И у ватру и у воду ћемо,
Ма гуд, ма куд, тек само за тобом!

Иво.

И у ватру и у воду за мном?
У пак'о сте и сами пошли већ,
Ал' преко воде водићу вас ја!

Радоје (за себе).

И то све жедне преко воде, да!

Иво.

Из винска дна, из мамурнога сна
На површије мора трезвена,
Од туђина међ своје родове:
За прекутра су лађе готове!

Кујунџић.

За прекутра? Што већ за данас не?

Иво (бесно).

За прекутра кад рекох! Донде још
Нек има кад провест' се сваки сват.
Сад устан'те, веселите се сад.

(Иво одлази на једна врата шаторска с Радојем. Маске
устију и одлазе на друга врата. На ступишту остаје
само црвена маска; кад оду сви свиће личину и ука-
же се Надан.)

Надан.

Утркују се дочекати ме!
Провести мишљах у Млецима ја
Сватовске тек измишлат' досетке;
На науке се несам дати хтео!
Ох, Иво, слатки учитељу мој,
У шали што ме владат' научи,
Што влади мојој верно стереш пут,
Пољубио б' те, за ту науку,
Та како те за наук љубим тај,
У теби би се сав изгубио,
Јер живети нам није у двоје,
Не трпи љубав растављања тог!

(Завирује у кантопаду.)

Ал' ко се тамо тражећ' састанака
Приближује училишту сад мом?
Мој син! Мој Максим! Храно моја, он!
Помози, маско, замажи ми лик,
Не познат' ме без тебе може син
У освету, што њега некад ја
У богињавој маски не позна.

(Меће маску и повлачи се у дно; долази Максим с
белим листом у руци.)

Максим.

И тако дакле песма готова,
За невина и одвећ невина,
За кривца је кривице страшни суд;
Не појми л' кривац милост судчеву
Страховито тумачићу је ја!
При растајању дакле прекутра
Свечано гуслар одпеваће је!
Е, камо гуслар? Нигде никог?
Сакривају се испред мене сви,
Ал' шта је повод узмицању том?
Та ваљда несам свима побратим!
(Осврће се и олази Надана.)

Аха, још имам небратима ја,
Што испред мога лица не бега? (Надану.)
Зар тако сама, мудра чувидо?

Надан.

Помисли, лик да чини човека,
Четворица нас је!

Максим.

Четворица?

У једнога си премашно број,
Јер овај лик на мени што је сад,
Мој рођени је ма и нерођен;
Необично је у томе тек то,
Што прави лежи лик у запећку,
А маска моја светом пролази
У име моје свет уживајућ'.

Надан.

Да не ћеш само светској навици
И онда бити личина још тек
Кад изађеш иза тог запећка?

Максим.

Ти пророкујеш? Чуј ме, чувидо,
Ма невиђена, свидиш ми се ти,
И боље ми се свидиш него сви
Без образа што овде станују,
Око срца облажу машкару,
А маском својом лажу срдачност.
Па реци ми, незнамчевићу мој,
Је л' мила теби твоја личина
Поштењем што те нехотице пре?

Надан.

Та како кад! Заваркује ли ми
Мужевљев опаз трагећ' жену му,
Угодније ми ништа није ње;
Ал' заште ли срце загрљај,
И ту је, чедо, видим сав јој чар;
И сваки час јој пијем уздицај.
Па ту да не смем скидат' личину
Страхота, побро, страшно —

Максим.

Верујем!

Надан.

И веруј ми, ох, веруј у тај пар
Крвнички мрзим образину ја!

Максим.

Ал' образини да л' си мио ти?

Надан.

Зар образина миловити зна?
А милује л' ме још је горе то,
Приљубиће се тешње уз мој лик,
Од лика теже раскинути је!

(Узме Максима за руку.)

Па за ту милост ваљда дволичну
Толику ја да трпим омразу,
Једноликости вечни сносим бол?
Та доле шњоме, доле!

Максим (тргне му личину с лица.)

Доле шњом!

Надан (крије лице платном.)

Таман, таман! Ја не бих боље знао!

Максим.

Ха, ха, ха, ха! Да згодна замена!

Надан.

Казивати бар не морам ти сад,
Заменит' маску да је лакши рад,
Нег' у свом лицу трпет' замену.

Максим (за себе)

И мени је казиват' сувише,
Кад образину не смеш скинут' сам,
Помоћи ће ти добар пријатељ. (Надану.)
Да, збиља, незнамче међ сватима
Је л' од гуд врстан теби гуслар знан?

Надан.

Да како би без слепца сватови?
За просиоцем иде просијак.

(Наставиће се.)

ГЛУМЦИ У ДРУШТЕНОМ ЖИВОТУ.

ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА.

(Наставак из броја 1.)

Под његовим наслеђеником Францом I. би по-
оштрена цензура, и најпосле се позориште по
други пут затвори, а један указ „прећаше сва-
коме штрангом, који би се усудио те забаве на-
ново покушати.“ Указ тај тим је већма падао у
очи, што је сестра Франца I. Маргарита од На-
варе била и сама глумица. Повод, којим су по-

зоришта и опет отворена, није познат; ипак
находимо у години 1577 и 1593 наредбе, где се
о позоришним друштвима вели, да ће одговарати
за сваки скандал; свакако пак мора да су по-
кори дотерани до илице, ако овај цитат „Essais
historiques sur l'origine et le progrès de l'art
dramatique en France“ није пакостан опис каквог

личног противника: „Једанпут видиш блудницу у постели, где својим говором ни мало не тера у лаж свој карактер, други је пут јунакиња комада оскрнављена, трећи пут већ има удата жена састанке са својим љубавником. Прве њелжности и разблуде не таје се на позорници, па и оно што се међу љубавницима збива, ни мало се не крије од гледалаца.“

Творац француске академије, Ришле, који је од године 1642. у сваком обзиру имао диктатореву снагу, постарао се за углађенији, а не за чистији укус. Одцељење од земљишта романтичне народне поезије пре је већ почело, те се есапи од оног доба, од како изиђе на свет раблејев сатирски роман Гајгантија и Пантагриса. Не-

гови савременици Понсар и Жодел, с којима управо почиње новија француска драма, и од којих је на другом месту споменути писац учинио први покушај, да уведе стару драму са ликом (Chor) иду оном ставом, коју им је Рабле означаио. У то доба подигнута академија беше највиши суд за језик и укус, али је одузела литератури слободан развитак и дала јој „дворски“ карактер. Тада се појави Корнељ са својим Сидом, па премда је из шпанскога узет предмет преточен у форму еврипидову и сенекину, ипак се то дело учинило кардиналу и његовим пријатељима сувише дрско; али глас публике, очаран дивним скроз човечанским садржајем, одржа победу. (Наставиће се)

С Д И С Т И Њ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* („Милош Обилић.“) У уторак 26. децембра приказиван је „Милош Обилић“, од дра Јована Суботића. И ако су готово све главније улоге играли нове глумачке силе, то је представа ипак добро испала у целини. Сајевнића (Бранковића) и Сајевни (Топлица) показали су, да се могу и мале улоге веома добро играти само кад се хоће. Дobar глумац може да начини и из најнезнатије улоге знатну. Ова нас је представа измирила још и са војводама српским. Обично се у нас глумци као војводе тако лоше владају на позорници, да им никако не можеш веровати, да су заиста оно, за чега се издају. Овога вечера учинили су извешку па су осветлили себи образ. Нарочито је живо ишла радња при кнежевој вечери. Ту је сваки од њих и говором и држањем и покретима лепо обележио све, што је свакоме ваљало чинити по карактеру, кад је приказивао. Тако лепе и живе сцене скоро не видимо на позорници.

* („Војнички бегунац.“) У среду 27. децембра даван је „Војнички бегунац“, комад, кад радо гледа наша публика и ако је један од оних, који се најчешће приказује. Што је то тако, то има понајвише да захвали својим живим сценама, које су пуне позоришног ефекта. А и глумци га радо играју, јер имају у њему ваздан „благодарних“ улога, а то ће рећи, да се могу и с мало муке допасти публици, која више пута више на рачун глумцима оно, што се само песника тиче, а песнику опет, што би ваљало уписати у прилог глумцима.

Са представом могли бисмо задовољни бити, да је певање мало боље ишло. Томе је много крива, као што смо могли приметити, музика, која није ни најмање удешена према мелодји. Такве неспретне пратње скоро нисмо чули. Г. капелник јако би нас задужио, кад би све песме, које се у овом комаду певају, по музичким законима на ново написао за свирачки збор. Кад свирачки збор тако

вешито или управо рећи тако дивно прати песме у другим комадима, за што да пије то и овде, кад би се с малом муком дало све постићи.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) У недељу 3. децембра и. г. давао се на београдској позорници нов комад „Краљ Вукашин.“ од Матије Бапа. Београдски листови приговарају писцу, да је у том комаду свом изнео људе све са тамним карактерима, људе, који само убијају и својим се жртвама грозно освећују и то на подао начин. Исти листови не хвале ни игру глумаца: сви су глумци играли без воље, све се онажало, да нешто иде тромо, нешто без икаквог заузимања.

ИЗ ДРУШТВЕНОГА СВЕТА.

* (Словенска друштва у Бечу.) У Бечу међу 800.000 становника има до 400.000 хиљада Словена, и то највише Чеха, понда Пољака, Срба, Хрвата и Словенаца. Чеси имају много већих друштава, од којих је највеће „Словенска беседа“, али и ту има доста и других Словена, понајвише јужних. У овом друштву налазе се скоро све словенске новине, које сад излазе, а има такођер и велику књижицу. Чешки радници имају посебно друштво, а ђаци на великим школама опет посебно под именом „Академички спелек“ (академичко друштво). Јужни Словени имају много друштава мањих и већих. Ту је „Зора“, друштво српских ђака, ту је „Словенија“, друштво словенских ђака и „Велебит“ друштво ђака из троједне краљевине. „Велебиту“ је задатак, да уједини јужне Словене, особито пак оне из троједне краљевине, звали се они Хрвати, Срби или како им воља.

Издаје управа српског народног позоришта.